

Paul Dinahtł'aa Ch'ittheh Danh Timothy ts'a' Neetł'at

1 ¹Shin ch'ah Paul daq' jindhihtł'at. T'oodiht'ay Daaneegn' *Christ Jesus* aanah eh shteh'a. T'oodiht'ay, Doo nee'ehshii, eh *Christ Jesus*, Doo neexaah nataadaal, nts'aa' niign hqo' shihdiini' k'eetaat jindhihtł'at. ²*Timothy*, nts'a' daq' ch'ah jindhihtł'at. Łay eh sts'eeninn' k'eh diit'ay, shaaneegn' eh *Jesus* łay eh uudiñay xaah. Tthihaq' T'oodiht'ay, Neeta', eh *Christ Jesus*, Doo Neek'ach'ihohle', hqotł'at nits'ihtaanak tł'aan teejuh nihuhdaanihtł'aan ndzee' shiit hqosuu' ts'a' ntł'aahiitaa'aał.

³*Ephesus* key danh qoda' yinihthanh, *Macedonia* nan' k'et ts'a' tidhihshay k'eh da' hqo' ndihni' k'eh. Ishiit key ch'its'aa' hach'ihuhnehtan iin, "Ena'," huudiñih. ⁴Ay iin daq' chih huudiñih: "*Jew* noonak k'et k'alaq' uulay sq' udahtth'agn. *Jew* noonak k'et huutthaay' iin qosii' nettl'adn aanah, ay chih sq' udahtth'agn. Ay noonagn ts'an h dinee iin litdatdzutxaq' hiinihthanh. Ay noonagn neexaah k'ahuulay, T'oodiht'ay hqo' nahooholnagn k'at'ey Baahuusuuy xaah. Nts'aa' koht'iin T'oodiht'ay ahle' niithan, ay ch'ah łay eh uudahnay xaa' hee'iitatnayh." ⁵T'oot'ey hqo' huudiñih ndihñay, nił xaah hihtattsii' xaah. Huushyüüt hqosuu' ts'a' hqoñi de' t'ey tł'aan huu'jini' k'adii ts'a' hedadaltsal de' t'ey, tł'aan laq' *Jesus* łay eh hiinihthanh de' t'ey, ay xaa' ch'ale' nił xaah hihtattsii'. ⁶Ch'ehlaadn' iin duunoo' hqosqo niign ch'a' ch'iduugn thadelxoh niign tah haadał. Shyaa' hohhqohee niign. ⁷Jan iin T'oodiht'ay nach'uudah'iin xaah hants'uunuhtan xaah henih t'oot'ey daaneegn' t'ey its'ihetniign tł'aan dii hqoq'aa' hiixaah thadelxoh t'ey its'ihetniign.

⁸T'oodiht'ay nach'uudah'iin niign ch'ah hqosoon hach'uuneltan de', ch'ah dinee xaah utaasuul hits'etnayh. ⁹T'oodiht'ay nach'uudah'iin niign dinee suu' iin xaah k'ahuut'ay, t'oot'ey dinee ts'antleegn iin xaah shii' ch'ah hqot'ay hits'etnayh. Daq' xaah hqot'ay: doo iin nach'uudal'iin niign k'eetaat k'ahel'ay iin eh k'at'ey ch'ik'ahohdee iin xaah; tł'aan doo iin T'oodiht'ay k'ia' hel'ay iin eh doo iin huuts'ant'ay' hqoñi iin xaah; tł'aan doo iin hqosqo niign k'ahel'ay iin eh doo iin T'oodiht'ay k'eetaat k'ahel'ay iin xaah; tł'aan doo iin diita' dhehxeegn iin eh doo iin diinaq

dhehxeegn iin xaah; t'aaan doo iin dineh dhehxeegn iin xaah. ¹⁰Daa' xaah chih hqot'ay: doo iin ts'exeh k'ayuunagn eh eeday iin xaah; dineh laakey iin nił eh heltiat, nił ts'ahqot'feek ts'a hul'iin xaah; ay iin ch'ah xaah; t'aaan doo iin dineh ch'ine'iin iin xaah; t'aaan elshyagn dinee iin xaah; t'aaan doo iin shyaq' t'ey ch'iniidohdii'aadn iin xaah; t'aaan doo iin łay eh nach'uuneltan ch'a' hel'ay iin xaah. Hqo' ch'ale' nach'uudal'iin hqot'ay. ¹¹T'oodiht'ayłay eh niign hach'uunehtan sht'aaahqodlay k'eetaat hqo' ch'ah hach'uuneltan. Ay ch'ale' uxaa' uudjiit'ay t'aaan Doo Daaneegn' xaa' dinee ts'iniiniik.

¹²Tsen-'ji *Christ Jesus*, Neek'ach'ihohle', xaah ihłji, ishney xaah sht'ay' huh'ih. Dii ch'ale' ayt'oo shuunay t'aaan Dii ch'ah ch'itah haashihtiin, Baa ishney xaah. ¹³Hittheéh da' ts'ahqot'eh ts'a' t'ey Baa huhhee. Ay t'aaan Uchiill' key' iin ts'a' ts'anii'agnt'eh t'oot'ey daa' ch'ale' shiilaagn. Uk'ia' chih ch'ale' daadihdlih. Ay t'oot'ey ch'ale' T'oodiht'ay teejuh shuunay. Hittheeh da' k'at'ey łay eh uudihney eh, nts'aa' dihdji' ts'a' hits'ishniign. Xaah ch'ah hqo' dihdji'. ¹⁴Ay t'aaan Neek'ach'ihohle' łay eh uk'ahokthadn eh dineh iin haa'uhtsi' xaah, hqot'at sts'iniiniik. *Christ Jesus* eh łehchinh ts'eedeel eh, jan ch'ale' T'oodiht'ay neet'aa'jidlay. ¹⁵Daa' łay eh hqo' nay hqot'eh. Ch'ale' hich'ihdahth'ak t'aaan łay eh ch'ale' hiiyutaanił. *Christ Jesus* doo iin huuts'ant'ay' hqo'iin iin uhshih xaah, ch'ale' jan nan' k'et niishyah. ¹⁶Huutah ts'anh hqochaa' t'ey ts'a'ihth'eeek. Ay xaah ch'ale' T'oodiht'ay hqochaa' teejuh shuunił. Hqo' xaa' t'ey ch'ale' ch'ehlaadn' iin nts'aa' shaa det-shyaak xaa', ch'ale' łay eh hiiyutdaanił t'aaan duunoo' hqchaaah ts'a' hohtaanayh. ¹⁷Ay eh T'oodiht'ay, duunoo' hqchaaah ts'a' t'ey haskeh ntiin, k'at'ey tahteel, k'at'ey doot'ey hitnah'iil, diishi' ch'ale' T'oodiht'ay ntiin, Ay ch'ale' dinee iin hii'aanah doodihssoon shii' duunoo' hqchaaah ts'a' utthiitatdahdał. Hqo' huule'.

¹⁸*Timothy*, sts'eeninn', jah heneek huu'ihdłaq ts'a' nt'aaadatdihdłah, T'oodiht'ay xaah hqo'hee naa hqo' diini' k'eetaat chida'. Jah heneek ch'ale' beh ts'ant'ay oots'ee' ts'a' naabaa tih'iil hqosqo niign. ¹⁹Nan ch'ale' łay eh utdiiniign diit'ay t'aaan niini' suu' hqo'iin. Ch'ehlaadn' iin diini' suu' k'eetaat k'ahel'ay. Hqo' hetday eh ch'ah hqosqo hach'uuneltan k'at'ey k'ahiihokthadn. Hqo' ch'ah niign hich'ihuhneh'ay ts'a' hqosuu' hach'uuneltan ch'a' ch'itduugn tah hihteedeel. ²⁰*Hymenaeus* eh *Alexander* ay koht'iin ch'ale' hijiin. Jan iin ch'ale' *Satan* t'aaahu'ihdłay, nts'aa' huu'ok-'ji' niithan ts'a' huu'uh'ji' xaah. Daa' huu'oonelshaa, hiixaa' uduldii xaah, T'oodiht'ay k'ia' ts'ahqot'eh ts'a' k'anahoohuudeel xaah.

2 ¹Tthee' nts'aa' hithadzulxoh niign aanah huhhee. T'oodiht'ay ts'a' dinee iin huuhidłaq ts'a' xaah hithadzulxoh. Huuxaah hithadzulxoh, T'oodiht'ay dii ihiiniithan eh uts'itaanak xaah. Ndeeh ithadzulxoh danh, T'oodiht'ay neets'iniiniign xaah, "Tsen-'ji," udzuuni'. ²Haskeh choh iin t'aaan ch'ehlaadn' ch'inłiin huuhidłaq ts'a' xaah

hithadzulxoh. Ay iin xaah hithadzulxoh, T'oodiht'ay xaah łay eh ts'ul'ii' xaah t'aa'n hqqsqo niign ts'uudii' xaah. Ay eh ch'ehlaadn' k'ants'a' neehdaaniil t'aa'n k'ahuuts'a' huudzaaniil. Hqo' ch'ah hqqsqo. ³Hqo' ch'ah eh, T'oodiht'ay, Nee'ehshii, Baahqqsqo. ⁴Ay ch'ale' dinee iin huuhjhdlaq ts'a' huu'uhshih xaah łaq' niign heehutnayh iniithanh. ⁵Ay ch'ah jan xaah: ts'ehlagn T'oodiht'ay nłii t'aa'nTs'ehlagn Doo dinee iin eh T'oodiht'ay daatagn łnatdatjaafeel. Ay ch'ale' ay Dineh, *Christ Jesus* nłii. ⁶Ay ch'ah ehtii, dinee iin huuhjhdlaq ts'a' ts'ahqot'eh niign ch'a' uhshii xaah. Ishiit danh T'oodiht'ay dinee huuhjhdlaq ts'a' huu'uhshii iniithan huu'iich'ooneh'ih. ⁷Ay heneegn' suu' xaah, T'oodiht'ay haashihitii, shuh'a' xaah t'aa'n dinee iin *Jew* k'a'iilay iin hach'uunoktan xaah. T'oodiht'ay haashihitii, nts'aa' łay eh huunay aanah t'aa'n łaq' niign eh huhhee xaah. K'a'agnshyagn. Łay eh ndihnih.

⁸Dineh iin nł chidanh iin hithahdulxoh nihthanh. Ay dineh iin T'oodiht'ay it'aa'idalshay iin huule' t'aa'n hithahdelxoh danh, ts'aniihelt'eh t'aa'n łitdahdetxaan koht'iin t'ey k'ahuule'.

⁹⁻¹⁰Ts'exee iin hqqsuu' ts'a' huudiin huudiiinł nihthanh. Dinee iin nts'aa' niign hel'ay xaa' *Jesus* łay eh huunay kohtiiin hıiiin huu'ehtatnayh. Ay eh hqo' hqqsqo. Ts'exee iin daq' hahuu'uunaktanh: "Hqqsuu' ts'a' at-t'uu' ch'ah daht'ay. Ch'iill' diit'adn eh na'itdat-t'uu' de' t'ey t'aa'n nuhtthii' xaa' hqqsuu' ts'a' naa'ahtsiik de' t'ey, sq' hqo' dahdiin, dinee iin shii' nuhhihnah'iil xaah. ¹¹Thaat-'ehdanh k'adatjetkiiu danh dineh iin ts'anh utdaldii, nuhnaatthii' hıiiin xaah. ¹²Dineh iin sq' hats'uunuhtan nahthiin eh huunaatthii' sq' ts'uule' nahthiin. Thaat-'ehdanh k'adatjetkiiu danh utdaldii." ¹³Ay ch'ah, jan xaah ch'ale': T'oodiht'ay dineh *Adam* mqqsii' ch'ittheh ehtsii. Ay t'aa'n ts'exeh *Eve* mqqsii' ehtsii. ¹⁴Jan chih. *Satan Adam* k'ananii'aagn. T'oot'ey ts'exeh nanii'aak t'aa'n ch'its'aa' niign det-shyaak. ¹⁵*Eve* ch'its'aa' niign det-shyaak. T'oot'ey Doo teethadn eh Bihqołiin, Ay ch'ah yihshih. Ay k'eh T'oodiht'ay ts'exee iin łahthagn' huutahshih, łay eh hiiyuuy de' t'aa'n hiixantsii' de' t'aa'n Iik'eetaat niign hihtaadii de' t'aa'n huu'iiinıi' taasuul de'.

3 ¹Daq' łay eh hqo' nay hqot'eh. Doo dine' gıihee doo iin *Jesus* łay eh huunay k'anehtaa' uhle' niithanh de', ay ch'ah hqqsqo niign iniithanh. ²Ay dineh ch'its'aa' niign k'at'ey det-shyaagn. Jan k'eh koht'iin taaleel: ts'ehlagn shii' u'aat taaleel; miiinıi' taasuul; diishinh hqqsuu' ts'a' k'atnahta'; hqqsqo niign taadii; haltthaan iin hqqsqo katnahta'; utdaldii xaah hach'uunehtan suu' taaleel; ³ch'etnaq dine' k'ataaleel; hi'ushxqa' t'ey k'a'itnahthiil; t'oot'ey hii'ach'idoodehthiit de' t'ey, hqqsuu' ts'a' koht'iin taaleel; łitdatdushxqa' t'ey k'a'itnahthiil; lesüü kaah k'at'ey daaniitat-thiidn; ⁴dii'aat eh diits'ıikey' iin nts'aa' hqqsuu' k'anehtaa' heetatnayh, ay eh diits'ıikey' iin łahhiyuunay eh hiik'ahohdee. ⁵Hqo' ch'ah uule'

dąą' xaah. Doo dine' dii'aat eh diits'įikey' iin nts'ąą' hqqsuu' k'anehtaa' hits'etniign de', doo iin T'oodįht'ay łąy eh uunay iin nts'ąą' hqqsuu' ts'a' k'anehtaa' hitsatniign. ⁶Dineh T'oodįht'ay k'adiide' shįi' ts'anah łąy eh uunay k'ataa'leel. K'adiide' shįi' ts'anah łąy eh uunay de', ay ch'ale', "Ihchaa," naathiił t'aaan hqo' ch'ah xaah bootnalshaa. *Satan*, "Ihchaa," niithanh ts'anah hqo' ch'ah hut-shyaak. ⁷Ay t'aaan ay giįhee jan chih k'eh koht'iin taaleel: doo iin T'oodįht'ay k'alaąą' huunay iin ay iin t'ey łąhhiyuudaanił. Ay de', t'aaan nts'ąą' det-shyaagn xaah k'a'utnat-shyaal t'aaan ishiit de' *Satan* eell' shiit k'ataltth'al.

⁸Dineh iin doo *Jesus* łąy eh uunay iin aanah nahuhnay' xaah ch'ita haahu'įiddlah iin hįiįiin, *deacons* mqqsii', ay iin chih ch'its'ąą' niign k'at'ey hihtaadiił. Jan k'eh koht'iin hihtaaleel: sq' huuthaat łąakey hult'e'; ch'etnaąą dine' k'ahtahleel; lesüü kaah k'adaanihtatdee; ⁹ay iin T'oodįht'ay Aaneegn' łąy eh hiiyuudaanił, dįinįi' suu' eh. Ay łąą' niign T'oodįht'ay Daaneegn' ts'anah nee'iich'ooneh'įh. ¹⁰Ay iin tthee' k'ahahnayh. Ay iin ayt'oo nsqo de' t'ey, ay t'aaan *Jesus* łąy eh uunay iin aanah nahuhnay' xaah ch'itah haahuhtaaleel. ¹¹Ay iin huu'aat iin chih ch'its'ąą' niign k'at'ey hihtaadiił. K'ach'aahuhtaahleel. Ay iin huu'įinįi' hqqsqo hihtaaleel t'aaan ay iin t'anihdaht'eel. ¹²Doo iin *deacon* iin hįiįiin, jan k'eh chih koht'iin hihtaaleel: ay iin chih huu'aat ts'ehlagn shįi' taaleel t'aaan dii'aat eh diits'įikey' iin nts'ąą' hqqsuu' k'anehtaa' heehtatndayh. ¹³Doo iin hqqsuu' ts'a' hetnah iin łąhhuunay iin hihtaaleel t'aaan nts'ąą' *Christ Jesus* łąy eh huunay aanah k'ahihnaljiidn ts'a' *Jesus* xaah huhtaahleel.

¹⁴Nts'ąą' jindhiht'adn eh hantey' nts'a' tuhshya' nihthanh. ¹⁵T'oot'ey shookol de', jan dinaht'aa nts'ąą' nił ts'a' ts'uudįi' hqo' nił. Neexon T'oodįht'ay łąą' ts'iniithan iin T'oodįht'ay honayh ts'a' ts'įikey iin ts'įiįi. Neexon huu' T'oodįht'ay łąą' niign k'eetaat hotdį' t'aaan ay łąą' niign aanah ch'ehlaadn' hqo' huuts'enįh. ¹⁶Nts'ąą' *Jesus* aanah łąy eh ts'uunay ch'aa' hulshyaagn nt'ay. Ay ch'ah hqo'ł'at łąą' niign nt'eh! Dąą' *Jesus* aanah łąy eh ts'uunay:

Koht'iin k'eh dishoodelt'įi.

Holy Spirit xaa' tth'utdee'ay niign diidįi'.

T'oodįht'ay Aaneegn' nadatdeleegn iin (*angels*) hiinih'įi'.

Doo iin *Jew* k'a'iiłay iin tah Maanah hach'uhnehtanh.

Dinee iin nan' k'et huuhqhchaah ts'a' ch'idanh ts'anah łąą' hiiyuunįh.

T'aaan dagn nan' k'et niidiltįi.

4 ¹*Holy Spirit* Heneek hqohee eh, dąą' nił, "Ndeeh noo' danh ch'ehlaadn' dinee iin nts'ąą' *Jesus* aanah łąy eh huunay ch'a' łątahtaadał." Ay ch'ah dinee iin dąą' uhtaaleel: ay iin gqo shyüüt elshyak ts'a' eh nts'ąą'hach'ihuunehtan t'ey iik'ahohtahdee. ²Helshyagn dine' iin hįit'ay, chehlaadn iin nanduuhihnaa'aa. Ay iin ts'anah ch'ale' ay ch'its'ąą' niign hach'ihuunehtan hqo'įi. Huu'įinįi' ch'įitsay nelkün' eh

heet'eh de' k'eh, huu'jini' k'otdatniik. Hqo' k'eexaan T'oodiht'ay k'at'ey k'ahooohodee. ³Ay iin ch'its'aa' niign hach'uhnehtanh. Daa' henih, "So' huu'ahnii! So' ch'ehlaadn' shii' ah'aal!" Hqo' hach'uhnehtanh t'oot'ey T'oodiht'ay ay shii' ihxaa, hiiyuldeel xaah. Doo iin *Jesus* lay eh huunay t'aa'n laa' niign heehetnay iin, tthee' T'oodiht'ay, "Tsen-'ji," ihdaaniil t'aa'n ay shii' nahtaa'aa. ⁴Diit'ey huu'ihdlaa ts'a' T'oodiht'ay ehtsij. Ay ch'ah huu'ihdlaa ts'a' nsqo. Huu'ihdlaa ts'a' neexaah nt'eh t'aa'n ay xaah tsen-'ji eh hithadzulxoh. ⁵T'oodiht'ay Aaneegn k'eetaat ts'el'ih de' eh tsen-'ji eh hithadzexoh de', t'aa'n ayt'oo ay natsaa'aa.

⁶*Timothy, Christian* koht'iin hqo' ch'ah huudiiniil de', dineh *Christ Jesus* xaah etnah suu' tiji'ee. Heneek *Jesus* lay eh uunay aanah t'aa'n heneek laa' niign hach'uunehtan aanah k'eetaat diidi'. Hqo' xaah ch'ah T'oodiht'ay diit'ay' Baa qona' xaah nt'aa'iji'aa. Ay heneek k'eetaat diidiji'. ⁷T'oot'ey T'oodiht'ay uk'ia' noonagn ch'a' itaa'qoshya'. Ay ch'ah shyaq' naholnak. T'oodiht'ay k'eetaat niign doqodji' xaah, ay ch'ah udoldii. ⁸Hetk'ia' niign hoqsqo t'oot'ey T'oodiht'ay k'eetaat niign duudji' xaah udeldii ay ch'ahnoo' hoqsqo. Doo T'oodiht'ay k'eetaat niign diidiin, ay ch'ale' k'aaduu' hoqsuu' ts'a' beh huu'aa' t'aa'n duunoo' hohchaah ts'a' utaanayh. ⁹Nts'aa' ndihni' niign lay eh ch'ale' hqot'ay. Ch'ale' itjathth'ak t'aa'n lay eh ch'ale' utdahniil. ¹⁰Dinee iin *Jesus* lay eh huunay xaah, ay ch'ah aanah ts'etnah shii' t'aa'n T'oodiht'ay lay eh ts'uunih t'oot'ey neek'ia' dahdetdlih ts'a' nee'etsihdel'ah. Hqo' ch'ah ts'ijidi', T'oodiht'ay honayh ts'a' lay eh ts'uunih xaah. Ay ch'ale' diinee iin huuhidlaa ts'a' huu'okshih niithanh. T'oot'ey doo iin lay eh yuunay iin shii' huu'ehshih.

¹¹Hqo' ch'ah hohduldii xaah daa' huudqonji' t'aa'n datdihlay eh huudqonji'. ¹²Ch'ehlaadn' dinee iin k'alahnihuhdiinay, chii' ijin xaah. K'ahqo' hihtaadiil t'ey. T'oot'ey nts'aa'koht'iin dadiidiji' eh, nts'aa' koht'iin diidi' eh, nts'aa' koht'iin baa'ijitsij' eh, nts'aa' koht'iin lay eh uudiinij' eh, nts'aa' nshyüüt hoqsoon tth'utdee'ay eh, hqo' ch'ah k'eexaan, uk'eetaat duhdji' hiitnaathiil. ¹³Ndeeh dinee iin *Church* shyah shiit lehchinh hetdagn danh, T'oodiht'ay Aaneegn' utnet-t'adn qosii'. Hach'uunohtanh t'aa'n hohduldii xaah daa' huudqonji'. K'ahduu' ts'anh nuuniithadn nts'a' tihhaal danh ts'a', ay niign ch'ale' qona'. ¹⁴Dii T'oodiht'ay Baa qona' xaah Dootdeegn' nt'aa'iidlah ts'a', ay xaa' ch'ah Baa tinaal. T'oodiht'ay xaah hoqhee iin naanah henih da'. *Christian* ch'indadn' iin T'oodiht'ay xaah qona' xaah diila' nk'et daa'eedlah da', Ishiit danh T'oodiht'ay nuuniik, Baa qona' xaah. ¹⁵Nts'aa' niign hqo' ndihnay k'eetaat doqodji'. Ay de', dinee iin huuhidlaa ts'a' *Jesus* niign k'eetaat tay' t'ey noo' t'ey uk'eh diidi' de' nich'otnah'ii. ¹⁶Nts'aa' diidiin niign t'aa'n nts'aa' hohduldii xaah daa' huudijinay niign kaah hach'uudil'iji'. Nts'aa' niign hqo' ndihnay k'eetaat doqodji', noo' t'ey hqo' t'ey doqodji'. Ay de', doo iin ndiith'agn iin ch'its'aa' niign ts'anh huutihshih. Nan hu' chih ch'its'aa' niign ts'anh itdilshih.

5 ¹Doo ch'itay n̄iin sq' ts'anii'olt'e' uts'a' hq̄qheel, t'oot'ey ayt'oo nta' ts'a' hq̄qsuu' ts'a' ud̄ijnay niign k'eh, ch'itay hq̄q' ch'ah utd̄iddiil. Tl'aan nchiill' iin ts'a' hq̄qsuu' ts'a' huud̄ijnay niign k'eh, dineh iin hq̄q' ch'ah hutd̄iddiil. ²Nnaq̄ ts'a' hq̄qsuu' ts'a' ud̄ijnay niign k'eh, ts'ist'e' iin hq̄q' ch'ah hutd̄iddiil. Tl'aan ndia' ts'a' hq̄qsuu' ts'a' ud̄ijnay niign k'eh, ts'exee iin nshyüüt hq̄qsoon tth'itdee'ay eh hq̄q' ch'ah hutd̄iddiil.

³Doo ts'exeh ukay' uch'a' ehtiin iin doo iin huuxaah uk'atnahtaa' bookol de', ay ch'ah l̄ahhuu'uudq̄q̄n̄ij̄i'. ⁴T'oot'ey ts'exeh ukay' uch'a' ehtiin uts'eeninn' eh uchaay' iin hq̄q̄l̄ij̄i' de', ay iin ch'ale' huuxaah uk'atnahtaa'. Nts'aq̄ T'ood̄iht'ay hq̄q' huud̄ij̄i' niithan, diitsay eh diitsq̄q̄ eh diita' eh diinaq̄ xaah, ay iin ch'ale' tthee' daq̄' ch'ah hihtaadiil. Ay ch'ah xaa' k'eehuuhel'ih. Hq̄q' ch'ah niign T'ood̄iht'ay Baahq̄qsq̄. ⁵Doot'ey ts'exeh ukay' uch'a' ehtiin l̄ay eh n̄iin, uts'eeninn' eh uchaay' iin bookol de', T'ood̄iht'ay dagn ts'anh hq̄q̄chaa' behq̄qt'eh hee'etnayh. Ay ts'exeh dziin eh tadrn tah hotniidee, uts'ootaanak xaah. ⁶T'oot'ey doo ts'exeh ukay' uch'a' ehtiin ch'uh'aa' tl'aan ch'ushnaq̄' shij̄i' iniithanh, ay ch'ale' ts'ooniiniign koht'iin n̄ij̄i'. Ehtij̄i' k'eh t'oot'ey tth'ihtah honayh. ⁷Koht'iin iin, "Daq̄' ch'ah dahd̄ij̄i'," huud̄ijn̄ih, ay de' doot'ey k'at'ey yaanoo tahdeel. ⁸Doo yuudelkan iin k'at'ey huukaah unih'iin de', l̄ay eh diitsq̄q̄ eh haa' diinaq̄ eh de' t'ey, ay ch'ale' T'ood̄iht'ay Aaneegn' k'ak'ahohthadn ch'a' itaa'inshyah. Ay koht'iin doo k'at'ey *Jesus* l̄aq̄' iniithan ch'ahnnoo' ts'ahq̄qt̄eek.

⁹Ts'exeh ukay' uch'a' ehtiin iin huu'q̄qsii' ch'uukaa'q̄q̄'ay, doo iin *Jesus* l̄ay eh uunay iin l̄ahthagn' fehchinh heedel iin huuk'ahnuhta' xaah. T'oot'ey doo ts'exeh ch'ittheh l̄k'eetaagndeetaan xay' bihq̄q̄te', ay ch'ale' sq' m̄q̄qsii' ch'uukaa'q̄q̄'ay. Doo ts'exeh m̄q̄qsii' ch'uukaa'ee'aaan ts'ehl̄agn danh shij̄i' kay' xaah taadaal. ¹⁰Doot'ey hq̄qsuu' ts'a' niign diidiin ay ch'ah heehetnayh. Daq̄' k'eh diid̄ij̄i': ts'ij̄ikey nihshaq̄, haltthaan iin hq̄qsuu' ts'a' k'anehtaa', T'ood̄iht'ay chiill' key'iin ke' na'ech'oot, dinee unoo hq̄qt'ay iin k'anehtaa', hq̄q̄l̄aq̄ hq̄qsq̄q̄ niign diid̄ij̄i'.

¹¹⁻¹²T'oot'ey doo ts'exeh ch'ittheh l̄k'eetaagn deetaan xay' bihq̄q̄te', ay ch'ale' sq' u'q̄qsii' ch'uukaa'q̄q̄'ay. Ay ts'exeh t'aadii *Christ* daq̄' itdaaniil, "Naa ushna' xaah k'at'ey nahuutidhihnagn." Uteethadn eh ch'its'aq̄' naniich'etthadn. Soo' tth'ihtah daanidel'ay eh, tay' t'ey nahuhnii iniihtanh. *Christ* hq̄q' idiinij̄i' t'oot'ey k'a'ik'eetaat koht'iin iifeel. K'ahuulay ts'a' det-shyaak. ¹³Jan chih, T'aadii ts'exeh tay' t'ey k'anahuunagn shyaq̄' t'ey diid̄ay udeldii eh kün' tah, shyah tah hah'aat chiidaa'ehaak. Dinee iin aanah ch'aa'ineegn shij̄i' deldii. Kün' tah natetdaagn k'ahuusuy ts'a', hq̄q̄hee dotnihnoh. ¹⁴Ay xaah ch'ale' t'aadii u'q̄q̄nii inihthanh. Uts'ij̄ikey' taateel tl'aan diishyah k'atnahta'. Ay de' neets'a' ts'anii'elt'ay iin ts'ahq̄qt'eh ts'a' nee'aanah k'ahuutahheel. ¹⁵Ch'ehlaadn' ts'exee iin ukay' uch'a' ehtiin iin ch'ittheh T'ood̄iht'ay eh

looniishyah t'aaan k'aaduu' *Satan* ts'ant'ay moqsii' k'ahuhthat, iik'eh aahaal. ¹⁶Doo ts'exeh *Jesus* lay eh niithan, yuudelkan ts'anh ts'ehlagan ts'exeh ukay' uch'a' ehtiin de', ay ch'ah iik'atnahta'. Ts'exeh ukay'uch'a' ehtiin diishji' eeday doot'ey iik'anehtaa' kol de' t'ey, doo iin *Jesus* lay eh niithan iin lahtthagn' lehchinh heedeel iin, ay iin ch'ah hiik'atnahta'.

¹⁷*Christian* ch'indadn' doo ch'ittheh hoqsuu' tatdaadal iin, ay ch'ale' hoqsoo ts'a' daaday iin nił k'ee'et huu'ihuutatkeet. Doo iin hoqchaa' hetnaa iin hach'ihuhnehtan eh hohduldii xaah hahuu'uunehtan, ay dineh iin laa' nił k'ee'et huu'ihuutatkeet. ¹⁸T'oodiht'ay Aaneegn' utnet-t'adn daa' nił: "Noon ox moqsii' et-aal neshyee ts'anh liat ehxaan iik'et natetdaagn eh, so' uthaat k'et ch'uudqohchüü. ox ts'eehoh'ih ts'a' t'ey, neshyee dinee iin yuu'aal xaah diik'üh ch'inehxoł, ay ts'anh diit'ah ch'uldeel." T'oodiht'ay Aaneegn' utnet-t'adn daa' chih nił: "Doo ts'eehoh'ay iin ch'ah huu'ihuukeet." ¹⁹Doo niiniishay *Christian* ch'indadn' ch'its'aa' niign det-shyaagn hoq' nehnił de', so' doqotth'agn. T'oot'ey dinee iin laakey eh taagn eh nił eh niihindeel de' shij', huudqotth'agn. ²⁰*Christian* ch'indadn' ch'its'aa' niign huhtsiin, ay dineh baa niiniilay ts'a' dinee iin naal jah niinihtee. Dinee iin naal nts'aa' ch'its'aa' niign det-shyaak hoq' huudqonił. Hoq' diidi' de', aat ch'ishuy dineh iin ch'its'aa' niign huudiin ts'a' t'ey ihnaljiit.

²¹T'oodiht'ay eh Ushye'e *Christ Jesus* eh T'oodiht'ay Aaneegn' nadatdeleegn dagn nan' k'et hihdelth'ii iin, ay iin daa' ndihnay heehetnayh: "Nts'aa' ndihnay shk'eetaat q'ii'; doo *Christian* ch'indadn' ch'its'aa' niign det-shyaagn iin, niłxaah nshyüüt hoqsuu' ts'a' tidhiah; ay dineh iin ts'ehlagan ch'ich'ahshiiit ts'a', so' baaqntsiin (Ndlaan t'ey helt'eh ts'a' t'ey, ts'ehlagan k'eh t'ey huuxaah tijiij'). Ay eh hoqsuu' niign taania nihuutijileel.); ²²nla' dineh k'et da'oo'ay de', T'oodiht'ay xaah ts'eehuh'iin xaah, so' hantey' t'ey hoq' doqdiin; doo dinee iin huu'oots'ee' ts'ant'ay iin, so' huu'eh hoq' doqdiin; Nan xaa' hoqsuu' ts'a' k'aniltaa', ts'ahqot'eh ts'a' k'at'ey diidiil xaah.

²³"So' tuu shij' oqnaan. T'oot'ey nshiit utahts'iik shij' t'ey tiit'eeł, jign tu' tsiin oqnaan, nshiit xaah."

²⁴Ch'ehlaadn' iin nts'aa' ts'ahqot'eh ts'a' daaday niign, k'aaduu' ts'a' t'ey dinee iin huu'ihetnayh. Dinee iin ts'ahqot'eh ts'a' dahday xaah, T'oodiht'ay taania hutdahtth'iil. Hoq' ch'ah dinee iin huu'ihetnayh. Ch'ehlaadn' duu' nts'aa' ts'ahqot'eh ts'a' daaday niign, k'aaduu' ts'a' t'ey dinee iin huu'its'ihetniign, t'oot'ey haa' utdelnay eh huu'ehtatnayh. ²⁵Hantey' t'ey hoqsuu' ts'a' koht'iin hijiin huu'ihetnayh. Doo iin hoqsuu' ts'a' daaday niign, dinee iin huu'its'ihetniign de' t'ey, haa' utdelnay eh huu'ehtatnayh.

6 ¹Doo iin alnaa hijiin iin dineh huuts'a' k'aholthadn lah'utdaaniil. Ay de' doot'ey ts'ant'ay aaneegn' eh k'a'utahheel, T'oodiht'ay

Qqsii' t'laan nts'aa' hants'uunehtanh niign xaah. ²Ch'ehlaadn' alnaa iin dineh neets'a' k'aholthadn *Jesus* lay eh uunay k'at'ey lah'utdzaaniil hiiniithanh. Hqo' ch'ah ts'ahqot'leek. Ay dineh huuts'a' k'aholthadn eh *Christian* koht'iin hijji. Ay xaah ch'ale' lahhiyutdaaniil. Alnaa iin ch'ahnoo' hqqsuu' ts'a' t'ey baa hihtatnaal. Doo *Jesus* laa' iniithan haahijtsji' eh hiik'anehtaa'. Utdaldii xaah hqo' hahuu'uutnjhtanh t'laan hqo' hach'utnjhtanh. ³⁻⁴Doo ch'its'aa' ch'aanii utdaldii xaah ha'uunehtan, ay ch'ale' laa', "Ihcaa," hiniithanh. Neek'ach'ihohle', *Jesus Christ*, aanah heneek eh utdaldii xaah hats'uunehtanh ts'a' k'eetaat k'adet-shyaagn. Ay ch'ale' diit'ey k'a'ee'iitnay. Heneek aanah hidatdetxaq xaah daanii'et-thiidn. Hqo' ch'ah ts'anh ch'its'aa' niign daa' hut-shyaagn: dinee iin nil hults'iin k'eh; nil ts'a' ts'aniihelt'eh; ts'ahqot'eh ts'a' nil xaah thahdelxoh; ts'ahqot'eh ts'a' huu'ijinj' shiit nil xaah naniich'ihetdee; ⁵t'laan ihdatdetxaq shij' t'ey daanjh. Ay koht'iin huu'ijinj' k'otdatniik t'laan hqqsuu' ts'a' ch'ah detnjh niign t'ey hehuhshyaak. T'oodjht'ay xaah ts'etnah haa'ch'iitsaadiil hiiniithanh.

⁶Dineh T'oodjht'ay niign k'eetaat day, hqo' ch'ah laa' baataasuul niign. T'laan T'oodjht'ay hqot'at hits'itaanak. Ay ch'ah ch'iihetday ch'ahnoo' t'ey nsqo. ⁷Ndeeh t'ey nee'ehqotji' da', jan nan' k'et diit'ey k'at'ey dii'eh ts'islsheel. Ndeeh ts'ehtij' danh, diit'ey k'at'ey dii'eh tsalsheel, jan nan' kaagn ch'a'. ⁸Ay de', ts'e'al eh ch'iil nats'elshay eh, ay shij' ts'an tsal'iil. ⁹T'oot'ey doo iin ch'ii'uhdiin niithan iin eh diixaa' t'ey ch'its'aa' ihdilshyaak. Eel shiit hijide' k'eh t'ey hihtaadiil. Ts'ooniiniign ts'a' eh ts'ahqot'eh ts'a' shin xaa' duhdiin hiiniithan, nts'aa' daadi' ts'a' t'ey heets'ihetniign. Ts'ahqot'eh niign nil k'eh noo' t'ey hihtaadiil. Ay koht'iin iin tthitda'ihdaldeek t'laan T'oodjht'ay huu'otnahshaa. ¹⁰Lesüü kaah daaniihetdee, hqo' ts'anh ch'ah ts'ahqot'eh ts'a' utaaleel. Ch'ehlaadn dinee iin hqo'chaa' lesüü kaah daaniihetdee t'laan huu'ijinj' shiit ts'ahqot'leek ts'ahqot'eh ts'a' t'ey, diihiixaa' hqo'chaa' nihohdelshee. Ay t'laan *Jesus* laa' eh hiiniithan niign k'eetaat hehdjitsat ts'a' hetdi'.

¹¹Nan du', T'oodjht'ay dine' dijt'eh. Ay ts'ahqot'eh niign lahthhagn' ch'a' an' hetdildah. Nts'aa' koht'iin T'oodjht'ay uule' nuunijh, ay k'eh ch'ah kohtijn' tijjeel. Tth'itdee'ay niign doqdi'. T'oodjht'ay k'eetaat niign doqdi'. *Jesus* lay eh uudqonij' shij'. T'oodjht'ay eh dinee iin haa'qotsij'. Hantey' t'ey k'at'ey hitidhijtsal. T'laan dinee iin xaah hqqsuu' ts'a' koht'iin qole'. ¹²*Jesus* lay eh uudijnj'. Ay eh uunoo' hqo'chaa' ts'a' t'ey utijnayh. Sq' hetdoqtsiidn. Nts'aa' ch'qot'üü xaah hqqsuu' ts'a' ilthtal xaah ch'ah hqo' tijdiil de' k'eh hqot'eh. Ndeeh T'oodjht'ay haanihtij' da', uunoo' hqo'chaa' ts'a' t'ey utijnayh hiniithanh. Ishiit *Jesus* lay eh uudijnay' danh chih, dinee huuhihdlaa' ts'a' naal nts'aa' *Jesus* laa' iniithan hqqsuu' ts'a' hqo' huudijnij'. ¹³T'oodjht'ay xaa' diit'ey huu'ihdlaa' ts'a' huuhuunayh. Ay ch'ah eh *Christ Jesus*, Ushye'e, Doo *Pontius Pilate* naal

T'oodjht'ay xaah hqqsuu' ts'a' hqoqhaa', Ay iin ch'ale' lay eh daq' ndihnay heehetnayh. ¹⁴Nts'aa' T'oodjht'ay doqdi' nehnay, k'ootjhtthat. Nts'aa' nehnay hqo' shij' tjiidiil. Ts'ahqot'eh ts'a' sq' doqdiin. K'aaduu' t'ey ts'anh noo' ndeesh Neek'ach'ihohle', *Jesus Christ*, tay' t'ey nahiitnal'iil danh, hqo' ch'ah koht'iin tjiifeel. ¹⁵T'oodjht'ay shij' ndeesh *Jesus* tay' t'ey nahiitnal'iil danh hee'etnayh. Ishiit danh Diishye'e dooniitaatheel. T'oodjht'ay diit'ey lahtthagn' nachuudah'iin. Ay shij' ch'ale' ch'ich'ahnnoo' k'ach'ihohle' nchaah nliin t'aaan hqoqhaa' tsen-'ij' xaah Uts'a' hanints'et-that. Ay ch'ale' ch'ich'ahnnoo' haskeh nchaah nji' t'aaan Ay ch'ale' Doo k'ach'ihohle' iin huuk'ach'ihohle'. ¹⁶Ay shij' ch'ah honay k'at'ey tahtey. T'aaan hqoqhaa' kun' neldzeegn shiit eedah. Hqoqhaa' neldzeegn eh doot'ey k'ayaa nitahhaal. Doot'ey k'a'iineh'ay, hets'ihuuthat da' ts'anh t'ey. Dinee iin T'oodjht'ay hii'aanah doodjhssoon duunoo' hqhchaah ts'a' utthiilatdahda' t'aaan Ut'ay' nchaah duunoo' hqhchaah ts'a' taaleel. Hqo' huufe'.

¹⁷Dinee iin ch'ii'etday iin daq' huudjijnih: "Sq' ts'ij'chaa' hinahthiin! Sq' ch'ii'etday t'aniidaht'e'! Ch'ii'etday k'at'ey uk'abatniithaadn nt'eh. T'oodjht'ay ch'ah shij' t'aniidaht'ee' t'aaan dii nuhxaah hqqsqo xaah Beenahthan lahtthagn' t'ey nuht'aataaleel. ¹⁸Hqqsuu' ts'a' niign dahdi'. K'ach'aa'ahtsiin ts'a', nah'oogn dinee iin t'aa'alshyeek. Ay koht'iin ahliin de', hqodlaq ts'a', hqqsuu' ts'a' niign dahdi'. ¹⁹Hqo' ch'ah hqqsuu' ts'a' koht'iin ahlij' de', ay xaa' ndeesh noo' danh hqqsuu' ts'a' suudahlee. Hqo' ch'ah niign eh T'oodjht'ay xaah hqo' dahdi' t'aaan ay ch'ah nuhxaah hqqsqo. Hqo' ch'ah ch'ii'ahday ch'ahnnoo' nuhxaah hqqsqo."

²⁰*Timothy*, jah heneek lahtthagn' nt'aaahqodlay hqqsuu' ts'a' uk'atnihta'. Doo iin shyaq' t'ey T'oodjht'ay k'ia' chaats'aa' chinahohotdeegn, ay iin ch'ii'ishnay hiiniithanh. T'oot'ey diit'ey its'ihetniign. Hqo' thahdelxoo de', huuch'a' an' hetdildah. ²¹Ch'ehlaadn' iin, "T'oodjht'ay lay eh uunay niign aanah ch'iits'etnayh," henih t'oot'ey hqo' ch'ah niign k'eetaat k'ahel'ay.

Tthihaq' T'oodjht'ay hqot'at nits'itaanak. T'axoh.